

Bon Dia, 29/03/23

La collada de Toses i fra Tomàs Junoy

Un altre pas que obre Cerdanya cap al món és la Collada de Toses (1.770 metres), que rep l'apel·latiu popular de la Collada, probablement per la seva popularització en ésser la via rodada més important per accedir a la terra cerdana des de Barcelona, fins a l'obertura del Túnel del Cadí, l'any 1984. En època altmedieval, la cel·la monàstica de Sant Esteve d'Umfred, situada a la vall de la Molina i vinculada al monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles, podria tenir algun protagonisme, com a lloc de parada, en la xarxa de camins que connectaven la plana cerdana amb la vall de Ribes, també pertanyent al comtat de Cerdanya, i amb el monestir de Santa Maria de Ripoll i Osona. Prop d'on avui trobem l'estació de tren de la Molina, hi havia en aquells temps els assentaments Sagramorta, Saltèguet i Ovella. El darrer, que encara s'alça dempeus en un verdós contrafort de la solana de la vall, conserva entre els seus murs decadents força paraments medievals.

Una de les primeres persones a parlar de la necessitat d'una carretera que obrís la Cerdanya cap a Barcelona per la Collada fou l'insigne fra Tomàs Junoy, prou conegut en la nostra història. Així m'ho indica l'amiga Sofia Garçon Peyrí, del casal dels Junoy de Queixans.

La carretera va arribar des de Ripoll i Ribes a la Collada l'any 1880. Lluís Garcia Rifa, explica a *Les Comunicacions al Pirineu*, editat per Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (2020), que el projecte de les obres es va aturar en aquest punt perquè el govern espanyol tenia cert temor que si continuava fins a la plana cerdana, la carretera es podria convertir en una fàcil via d'accés des de França en cas d'una invasió militar. Pocs anys abans, la previsió d'aturada de les obres per part del govern va esperonar una colla de prohoms cerdans i barcelonins, encapçalats per Fèlix Macià Bonaplata, també avantpassat de la Sofia, en construir una carretera privada que seguia el traçat de l'antic camí del fons de la vall de la Molina fins a la Collada, on es trobava la carretera pública que baixava fins a Ribes de Freser i Ripoll. Just a la Molina, hi aixecaren un edifici pel cobrament d'un peatge. En definitiva, el 1880 ja es podia anar de Puigcerdà a Ripoll, pagant un peatge, en carruatge. Les obres de la carretera pròpiament dita, la pública, des de la Collada fins a Puigcerdà es van iniciar força més tard, el 1901, i acabaren el 1915.

L'any 1919, el ferrocarril arribava de Ripoll a Ribes de Freser. Les obres aviat foradaren la muntanya de Toses i arribaren el 1922 a Puigcerdà. Així, s'obria una nova via d'accés a Cerdanya, la dels camins de ferro, que aviat connectaren amb la Tor de Querol, atès el caràcter transpirinenc del projecte, d'on encara avui surt un tren nocturn que ens condueix fins a París.